

Redengevende omschrijving gemeentelijke monumentenlijst

Waterstraat 31

Monumentnummer : GM188

Straat : Waterstraat
Huisnummer : 31
Toevoeging : ---
Postcode : 6981 BC

Kadastrale aanduiding : Doesburg
Sectie : C
Nummer : 3219

Naam object : De Vergulde Wagen
Bouwjaar : XVII, XIX, 1948 en later
Architect : N.b.
Bouwstijl : n.v.t., traditionele bouwkunst
Oorspronkelijke functie : boerderij
Huidige functie : woonhuis

Inventarisatie/beschrijving : dhr. J. Krijnen
Datum beschrijving : 11-04-2016
Datum aanwijzing : 01-11-2016

Situering

Woning gelegen aan de Waterstraat in het noordwestelijk deel van de historische binnenstad van Doesburg.

Opbouw

Rechter woning van een rij drie vergelijkbare huizen gebouwd in de rooilijn langs de straat. Het heeft een L-vormige plattegrond onder een dubbel doorlopend zadeldak met de nok evenwijdig aan de straat. De achterste vleugel steekt uit ten opzichte van de voorste. Het pand heeft een begane grond, een eerste verdieping die onderdaks is gesitueerd en een vliering onder de beide zadeldaken.

Historie

De Waterstraat bestond zeker vanaf de 16e eeuw (stadsplattegrond door Jacob van Deventer, ca. 1565), maar maakt zeer waarschijnlijk al deel uit van de vroegste stadsuitleg uit het einde van de 13e eeuw. Het westelijk deel van de straat sluit aan op het tracé van de middeleeuwse stadsomwalling, die ondanks latere aanpassingen in de Tachtigjarige Oorlog niet meer voldeed en na 1606 in opdracht van prins Maurits werd vervangen. Deze vestingwerken zijn in 1672 in opdracht van de Franse koning Lodewijk XIV geslecht en nadien niet meer hersteld. Ze werden vervangen door de Hoge en Lage Linies, die vanaf 1701 naar ontwerp van Menno van Coehoorn zijn aangelegd. Na afwaardering van Doesburg tot vesting 2^e klasse in 1854 verrezen geleidelijk huizen op de wallen. De singel werd na de definitieve opheffing van de vesting in 1923 ook aan de veldzijde bebouwd.

Beknopte bouwgeschiedenis

De stadsboerderij is mogelijk in de eerste helft van de zeventiende eeuw gebouwd. Uit deze bouwperiode dateren de bouwmuren en mogelijk de vloerbalken boven de kelder en de voorste spantbenen van de kapconstructie. In de negentiende eeuw werd het rijtje verbouwd en voorzien van de bestaande gevelindeling. In 1948 zijn de adressen Waterstraat 27 en 29 in het kader van woningverbetering verbouwd en aan de achterzijde van een tweelaags uitbouw voorzien met plat dak. Het gehele complex is in 1977-78 ingrijpend gemoderniseerd en van een nieuwe indeling is voorzien. Het gevelbeeld aan de straat bleef goeddeels ongewijzigd, de achtergevel is gedeeltelijk nieuw opgetrokken met gebruik van de uitbouw uit 1948. Nummer 31 en 29 werden in 1978 gescheiden, het jaar waarin de uitbouw van nummer 31 op de hoek met de Korte Veerpoortstraat tot stand kwam.

Exterieur

De woning is de rechter van drie woningen naast elkaar onder een dubbel zadeldak. De dak liggen parallel achter elkaar. Het achterste bouwvolume is rechts van het rijtje uitgebouwd zodat ter plaatse van nummer 31 een klein pleintje is ontstaan. De voorgevel is enkellaags en van bakstenen gemetseld, overwegend in kruisverband. Door de gesausde afwerking zijn diverse bouwsporen en sporen van oudere vensters en metselwerk in wild verband te zien, sporen die wijzen op een hoge ouderdom van het pand. De gevel heeft zes gevelopeningen waarvan de twee rechter vensters bij nummer 31 behoren en door de achtergelegen kelder met opkamer hoger zijn geplaatst. Deze vensters hebben strekse bogen als ontlasting, de overige gevelopeningen hebben aan de bovenzijde een halfsteens rollaag. Onder de vensters van de opkamer zijn twee kleine kelderlichten aanwezig. Boven de vier lager geplaatste gevelopeningen zijn Y-vormige, gesmede muurankers opgenomen, boven de opkamer gesmede staafankers. De gevel van nummer 27 heeft links een zesruits schuifvenster met wisseldorpel en luikspanning. De onderdorpel is van hout. Rechts van het venster de entree van de woning die is voorzien van een kozijn met duivejager op de hoeken en een fraai gedetailleerde voordeur met twee vakken waarvan het bovenste inspringende hoeken heeft. Boven het kalf met bloktandlijst is een vierruits bovenlicht aanwezig. De gevel wordt aan de bovenzijde afgesloten met een geprofileerde plansiergoot op geprofileerde klossen. In het voorste dakvlak, gedekt met roodgebakken oude holle

pannen, zijn drie vlakgedekte dakkapellen opgenomen met twee tweeruits draairamen en met zink beklede zijwangen.

De linker topgevel is boven het linker buurpand gedeeltelijk zichtbaar en is uitgevoerd als tuitgevel, eindigend in een vierkant gemetselde schoorsteen. De schouders van de gevel zijn met hardstenen platen afgedekt. De gevel is gesausd en voorzien van een tweetal gesmede staafankers.

De achtergevel van het rijtje is in 1977-1978 grotendeels nieuw opgetrokken, een enkel ouder muurfragment op begane grond niveau bleef bewaard. De gevel van nummer 27 kent een indeling met schuifvenster en dubbele tuindeuren. Op de eerste verdieping een vierruits schuifvenster met wisseldorpel. De gevel wordt met een zinken mastgoot afgesloten. In het met rode, oude holle pannen belegde achterste dakvlak is een vlakgedekte dakkapel opgenomen. Op de scheiding met nummer 29 staat op de achterste nok een rechthoekig gemetselde schoorsteen.

Interieur

Kelder: Waterstraat 31 is onderkelderd met een bovengelegen opkamer die zich bevindt in het linker deel van de woning. De kelder heeft een rechthoekige plattegrond en heeft de enkelvoudige balklaag in het zicht. Deze ligt haaks op de voorgevel. De kelder is in 1978 voorzien van poriso-voorzetwanden. Vóór 1977 was de kelder toegankelijk vanuit de linker gelegen gang in nummer 29.

Begane grond: De indeling bestaat uit een kleine hal met trappenhuis rechts, een keuken aan de achterzijde, links een woonkamer met opkamer aan de straatzijde met er onder de kelder. De woonkamer heeft aan de achterzijde twee maal een dubbele tuindeur naar de tuin, de keuken een keukendeur met bovenlicht. De kamer is geheel met moderne materialen afgewerkt, oude afwerkingen dan wel constructieve elementen zijn niet in het zicht. In de kamer voert een korte steektrap naar de hoger gelegen opkamer met rechts een afdaling naar de kelder. De opkamer en woonkamer aan de achterzijde zijn open, de oorspronkelijk scheidingsmuur is in 1977-78 verwijderd.

Eerste verdieping: de trap voert naar een centraal gesitueerde overloop die toegang geeft tot een vertrek aan de achterzijde en met een rond getoogde doorgang in de oude buitenmuur tot twee kamers in het linker deel van het huis. De kamer aan de straatzijde wordt van daglicht voorzien door een dakkapel. Aan de achterzijde zorgen kleine metalen dakramen voor daglicht. In tegenstelling tot de nummers 27 en 29 waar de voorste spantstijl bleef bewaard, is in nummer de gehele constructie vernieuwd. Vanuit de overloop geeft een houten schuiftrap toegang tot de voorste vliering. Hier is de kapconstructie geheel in het zicht. Het is een moderne sporenkap van rechthoekige, machinaal gezaagde daksporen. Vanuit de overloop aan de achterzijde is de achterste vliering toegankelijk. Deze heeft de zelfde constructieve opbouw.

Bouwdossiers

1948	woningverbetering Waterstraat 27 en 29
23 november 1977	renovatie (ook nummers 27-31)
1 maart 2005	gedeelt. vervangen kozijnen (nummer 27)
23 oktober 2006	afdakje en sierhek (nummer 27)
6 november 2008	bouw tuinmuur (nummer 27)
15 februari 2005	vergroten badkamer, restauratie dakkapel (nummer 29)
24 januari 2008	vernieuwen voordeur (nummer 31)

Literatuur

- Haans, F.A.C., C.J.B.P. Frank, *Beschrijving woonhuis Waterstraat 31 Doesburg, 7-10-1990* (adviesnr. 177)
- Red., Restauratie twee oude herbergen in Doesburg, in: *Doesburgs Streekblad*, 26-4-1978, 1
- Staring, Herman, *Robert Jacob Gordon. Wetenschapper en nog veel meer.*, Doesburg 2014

Waardering

Het pand dateert vermoedelijk uit de zeventiende eeuw en is gedeeltelijk bewaard gebleven. Het pand is in 1977 en 1978 ingrijpend gerestaureerd en aangepast, waardoor afgaande op oude foto's veel waarden verloren zijn gegaan. Evengoed is voldoende bewaard gebleven dat van belang is voor de waardering van het pand. Van belang voor de waardebeoordeling zijn de architectuur en het aanwezige historische casco, de verschijningsvorm in combinatie met de ligging aan de straat en de ruimtelijk-historische relatie met de adressen Waterstraat 25-29 links van het pand.

Het object Waterstraat 31 is van algemeen belang voor de gemeente Doesburg vanwege de architectuurhistorische, stedenbouwkundige en cultuurhistorische waarde. Het huis is architectuurhistorisch van belang als goed bewaard gebleven voorbeeld van eenvoudige architectuur daterend uit de zeventiende eeuw met aanpassingen uit de negentiende eeuw, alsmede vanwege het historische casco.

Het huis is stedenbouwkundig van belang vanwege de bijdrage aan de lokaal-topografische situatie en vanwege de ruimtelijke samenhang met de aangrenzende linker buurpanden.

Het huis is cultuurhistorisch van belang als onderdeel van een voormalige stadsboerderij aan een secundaire straat.